

ЮХИМИК Юлія

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри культурології та
філософської антропології
Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова

МУЗИКА ЯК ОБ'ЄКТ ЛЮБОВІ ТА ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ САМОТНОСТІ

«Музика – це моє життя, а моє життя – це музика»
(В.А. Моцарт) [1].

«Сутність музики я не бачу в жодному іншому, окрім
любви» (Р. Вагнер) [1].

«Музику, перш за все, треба любити; вона повинна йти від
серця і звертатися до серця» (С.В. Рахманінов) [1].

Цим словам безумовно віриш, бо висловлені вони
натхненними геніями, видатними музикантами і символізують
найвищу міру реалізованого сенсу їх життя. До цих думок – з
великим пієтетом до їх авторів – готові приєднатися мільйони і
музикантів різного масштабу обдарування, і рядових
прихильників цього дивовижного містичного мистецтва. Для
багатьох людей, яким пощастило відчувати на собі подих
життєдайної енергії звукової гармонії, музика стала не просто
джерелом естетичного задоволення чи засобом приємного
заповнення дозвілля, а беззаперечно обраним об'єктом самої
широї й сердечної любові, здатної дарувати особливе відчуття
духовної значущості й наповненості буття, можливістю
переживання небуденних станів натхнення, щастя, гармонії.
Серед усього розмаїття інших важливих для людини форм та

об'єктів любові музика займає особливе місце, незмінно доводячи беззаперечну правомірність здійсненого вибору та ідеальну його відповідність найвищим душевним очікуванням.

Любов є абсолютним за своєю важливістю атрибутом та екзистенціалом людського буття, одним із центральних смисложиттєвих його конструктів. Для багатьох людей саме любов як інтегруючий компонент цілісності світовідчуття задає важливі смислові параметри самоусвідомлення, самореалізації та конструювання моделі й простору власного життя. Особливий смислотворчий статус любові спонукає до пошуків об'єктів її прояву у різних сферах буття – природі, соціумі, конкретних особах, видах діяльності. Разом з тим, значущість присутності любові в житті людей формулює щодо неї цілий ряд вимог-очікувань, обов'язковість та категоричність яких підкреслює прагнення зафіксувати і зберегти найвищі її прояви як запоруку максимально продуктивного життєтворення. Однак життєвий та мистецький простір перенасичений фактами невідповідності очікувань жаданої вічної, незрадливої, самовідданої, щасливої любові та реалій її проявів. Музика ж, будучи безумовно особливим, небуденним об'єктом почуттєвої комунікації і зумовлюючи ряд зрозумілих обмежень – у порівнянні, приміром, з людиною, – тим не менше, правомірно претендує на статус ідеального об'єкту натхненної одухотвореної любові, задовольняючи принципову більшість щодо неї очікувань і формуючи особливий простір позитивного почуттєвого спілкування, позначений для суб'єкта переживання наступними характеристиками:

- чистою духовною безкорисливістю та виключно естетичною характерністю намірів;
- реалізованим прагненням «вічної» незгасаючої любові;

- абсолютним позитивом глибокого переживання фізично-емоційного задоволення (з продукуванням гормону задоволення дофаміну), високою імовірністю катарсису;

- відсутністю монотонності, однаковості, буденної набридливої при звичаєності до об'єкту любові;

- можливістю вільного вибору проявів різних аспектів об'єкту любові, найбільш бажаних у даний комунікативний момент та часу, тривалості, якості емоційного з ним контакту;

- повним духовно-моральним комфортом, зумовленим відсутністю будь-яких негативних проявів (нещирості, зрадливості, короткотривалості);

- свободою особистих емоційних проявів, можливістю завжди бути собою без необхідності підлаштовуватись під вимоги об'єкту любові і, як наслідок, – можливістю повного занурення в позитивну енергетику музичної комунікації;

- повною «відкритістю» музики до бажаного з нею контакту;

- внутрішньою особистісною свободою, відсутністю морально деструктивної залежності від об'єкту; формування натомість сталої духовної потреби в гармонізуючому естетичному спілкуванні з мистецтвом;

- добровільним духовним злиттям двох феноменів – людини (композитора, музиканта-виконавця, любителя, слухача) та музики в її конкретному жанрово-формальному прояві в єдину почуттєво-звукову цілісність із збереженням взаємної індивідуальної унікальності;

- «виходом» у динамічно організований звуковими ритмо-інтонаційними комплексами специфічний просторово-часовий трансцендент, обумовлений специфікою музичної образності.

Відкритість вільно здійснюваного, не обмеженого часо- та просторово, унікального за духовними наслідками контакту (концерт, прослуховування чи виконання за власним вибором), закріплює за музикою статус особливо бажаного, пріоритетного, позитивно емоційно акцентованого об'єкту духовно-фізичної комунікації, здатної суттєво послабити чи навіть цілісно нейтралізувати відчуття самотності як прояву одного з найбільш деструктивних для людини буттєвих екзистенціалів. Самотність усвідомлюється як наслідок відсутності чи недосяжності особливо значущого об'єкту (об'єктів) спілкування, неможливості досягнення бажаних за тривалістю, кількісними та якісними характеристиками параметрів комунікації, адже «...саме буття людини є найглибшим спілкуванням. Бути – означає спілкуватись» [2, с. 312]; відсутність же такої можливості сприймається більшістю як тяжкий негатив існування. Музична комунікація полілогічна; вона відкриває простір у світ різних культур, особистостей, художніх стилів, жанрів, смаків, ідеалів, універсальних екзистенціальних смислів.

Разом з тим, констатуючи важливість і бажаність спілкування з природою, соціумом, конкретними партнерами і внутрішньо прагнучи до них, людина нерідко уникає найважливішого об'єкту спілкування – саму себе, ігнорує необхідність самопізнання, самоусвідомлення, сутнісної самоідентифікації. Нерозуміння глибинного «я» стає причиною внутрішнього надмірного приниження чи гіпертрофованості власної значущості і, як наслідок, – необґрунтованих суб'єктивних претензій до себе, людей, ситуацій, світовлаштування в цілому, унеможливорює продуктивне спілкування та призводить до закріплення самотності як

домінуючого стану буття. У цій ситуації музика може стати не лише дійсно продуктивним об'єктом недоотримуваної в інших сферах життя широкій, емоційно наповненої комунікації, але й потужним і нерідко неочікуваним засобом самопізнання, відкриття підсвідомих глибин власної людської сутності, знайомства із собою – справжнім, звільненим від конформізму, засвоєних умовностей «правильної» поведінки, нав'язаного ззовні способу мислення й цілепокладання, адже «...справжня сутність любові полягає в тому, щоби відмовитися від усвідомлення самого себе, забути себе в іншому я і, водночас, у цьому самому виникненні й забутті вперше віднайти (самого) себе й оволодіти (самим) собою» [3, с. 107].

Музика як наповнений глибинними смислами ритмоінтонаційний просторово-часовий феномен здатна викликати потужний резонанс базисних структур підсвідомості, різними формами суб'єктивних психоемоційних реакцій (радість, захват, сум, туга, ніжність, гнів тощо) продемонструвати людині її власну об'єктивну сутність, якість духовних засад її життя, їх відповідність загальнолюдським духовним універсаліям. Здатність глибинно відгукуватись на музично закодовані важливі атрибутивні характеристики буття – красу й потворність, благо і зло, любов і ненависть, – усвідомлення дійсної їх значущості для себе і означає пізнання власної духовної якості, що дає можливість оцінки чи переоцінки власного життя, окреслює необхідність та перспективи духовного самовдосконалення, віднаходження нових життєвих цілей та стратегій. Підтвердженням цього є і свідчення безумовних авторитетів:

«Метою і кінцевою метою всієї музики не повинно бути нічого іншого, крім прославлення Бога та відновлення душі» (Йоган Себастьян Бах) [1];

«Бог дав нам музику, щоби ми, перш за все, завдяки їй прагнули вгору» (Фрідріх Ніцше) [1];

«Музика вказує людині на ті можливості величі, які є в її душі» (Ралф Уолдо Емерсон) [1];

«Для мене музика – шлях до самопізнання. Усвідомлюєш, що музика стає твоєю дорогою, проходиш шлях саморозкриття і пізнаєш себе завдяки музиці» (Сергій Пилютиков, сучасний український композитор) [4].

Музика здатна виконати роль органічного, ефективно діючого засобу подолання самотності за умови щирої, відкритої натхненної до неї любові. Втім, її духовна потужність виявляється, зокрема, і в тому, що навіть одноразове глибинне входження у світ музичної образності і, як наслідок, переживання його глибинного резонансу з істинним «я» забезпечує назавжди щиру любов до неї.

Список використаних джерел:

1. Афоризмы о музыке. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.wisdoms.ru/tsitati_pro_muzyku (дата звернення 5.11.2018).

2. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – М.: Искусство, 1979. 424 с.

3. Гегель. Лекции по эстетике. Книга вторая. Соч. в 14-ти тт.. Т.13. М.: Полиграфкнига, 1940. 363 с.

4. Пилютиков С. Размышления о музыке. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://day.kyiv.ua/ru/article/kultura/sergey-pil...> (дата звернення 4.11.2018)